

2024 - 2028

STRATEGIJA

I AKCIONI PLAN ZA SPREČAVANJE I SUZBIJANJE ZLOUPOTREBE
OPOJNIH DROGA U KANTONU SARAJEVO

Ministarstvo unutrašnjih poslova
Kantona Sarajevo

Ministry of Internal Affairs
of Sarajevo Canton

SADRŽAJ

1. UVOD
2. TEMELJNI STRATEŠKI PRINCIPI
3. SITUACIJSKA ANALIZA
4. OPĆI CILJEVI STRATEGIJE
5. POSEBNI STRATEŠKI CILJEVI I MJERE

5.1. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 1- SMANJENJE POUNDE OPOJNIH DROGA

- 5.1.1. Strateška mjera 1. - Smanjenje dostupnosti, ponude opojnih droga i povezanog kriminaliteta
- 5.1.2. Strateška mjera 2. - Jačanje i širenje istražnih kapaciteta
- 5.1.3. Strateška mjera 3. - Osiguranje učinkovite kaznene politike

5.2. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 2- SMANJENJE POTRAŽNJE ZA OPOJNIM DROGAMA

- 5.2.1. Strateška mjera 4. - Sprečavanje korištenja opojnih droga i podizanje svijesti o štetnim učincima zlouporabe opojnih droga.
- 5.2.2. Strateška mjera 5.- Jačanje usluga liječenja, rehabilitacije i socijalne reintegracije
- 5.2.3. Strateška mjera 6. – Koordinacija, komunikacija, praćenje i evaluacija

5.3. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 3- SMANJENJE ŠTETE

- 5.3.1. Strateška mjera 7- Smanjenje šteta i rizika povezanih sa zlouporobom opojnih droga

AKCIONI PLAN ZA SPREČAVANJE I SUZBIJANJE ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA U KANTONU SARAJEVO ZA PERIOD 2024.-2028.

1. UVOD
2. TABELARNI PRIKAZ AKTIVNOSTI

„Ukupan broj ovisnika o opojnim drogama koji je bio obuhvaćen programima liječenja Zavoda za bolesti ovisnosti KS kroz Ambulantu i Savjetovalište za narkomaniju u periodu 2018-2022 bio je

9.312 pacijenata ...“

„Statistika Tužilaštva Kantona Sarajevo o strukturi podignutih optužnica kaže da su najzastupljenija krivična djela Neovlaštena proizvodnja i puštanje u promet te Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga – **od ukupno 922 djela, njih je 311, gotovo 35%. ...“**

1. UVOD

Vlada Kantona Sarajevo (KS) pripremila je svoju prvu Strategiju i Akcioni plan za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo, a nosilac aktivnosti cjelokupnog procesa bilo je Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (MUP KS). Priprema Strategije inicirana je jednim od jednoglasno usvojenih zaključaka Skupštine Kantona Sarajevo s hitne sjednice o sigurnosti u saobraćaju, održane 09.6.2023. godine. Ovim zaključkom se Vlada Kantona Sarajevo, između ostalog, zadužuje da donese program prevencije i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga, s posebnim fokusom na kontrolu učesnika u saobraćaju.

Nakon inicijalnih sastanaka o započinjanju procesa, tokom kojih je utvrđeno da je problemu nužno pristupiti multisektorski kroz više programa koji će biti obuhvaćeni jednim strateškim dokumentom, ministar unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Admir Katica, formirao je stručni tim za pripremu Strategije i Akcionog plana. Prvi radni sastanak stručnog tima održan je 05. 09. 2023. Stručni tim činili su dugogodišnji stručnjaci i profilirani pojedinci u različitim segmentima suprotstavljanja zloupotrebi opojnih droga: Nermin Lagumdžija, dugogodišnji rukovodilac odjeljenja za borbu protiv opojnih droga u Kantonu Sarajevo i Federaciji BiH; Irma Deljković, profesorica na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu; akademik Borislav Petrović, profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Alen Ališahović, načelnik Odjeljenja za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga Uprave policije MUP-a KS, Safet Mušić, ekspert za sigurnosna pitanja, Anesa Agović- nacionalna koordinatorica Globalne inicijative protiv transnacionalnog organizovanog kriminala; te Rusmir Pobrić, predsjednik Komisije za mlade Skupštine Kantona Sarajevo.

Stručni tim definirao je temeljne strateške principe i opće ciljeve Strategije za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo, kao i tri fundamentalna područja djelovanja koja ujedno i čine tri posebna strateška cilja, a to su: smanjenje pounce opojnih droga, smanjenje potražnje opojnih droga i smanjenje štete. Tom prilikom, stručni tim se vodio važećim pozitivnim zakonodavstvom u oblasti zloupotrebe opojnih droga, Državnom strategijom nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini (2018.-2023.), kao i dobrom međunarodnom praksom i savremenim trendovima i pristupima ovoj problematici. Tim je prikupio i analizirao podatke od relevantnih kantonalnih institucija, a koje su prethodno identificirane kao ključne za suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga u Kantonu Sarajevo, i to: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo- a i Uprava policije, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo, Kantonalni i Općinski sud u Sarajevu, Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Ministarstva odgoja i obrazovanja Kantona Sarajevo, Javna ustanova Zavod

za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo i Javna ustanova Terapijska zajednica Kampus. Temeljem dostavljenih podataka od navedenih institucija, pripremljena je situaciona analiza u oblasti zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo. Nakon toga je, pored strateškog dokumenta, u konsultaciji s predmetnim institucijama, kreiran i Akcioni plan sa provedbenim aktivnostima i njihovim nosiocima, rokovima implementacije i indikatorima provedbe.

Skupštinska većina u Kantonu Sarajevo, u svom je programu za period 2023.-2026, kao jednu od mjera u resoru unutrašnjih poslova uvrstila i donošenje „Strategije za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga“, iskazujući javno političko opredjeljenje za sistemsko suočavanje s ovim problemom. Pripremljeni Akcioni plan, kao svojevrsan provedbeni akt koji čini sastavni dio Strategije, te formiranje posebnog tima za nadzor provođenja Strategije i Akcionog plana, trebao bi osigurati dodatnu garanciju za dosljednu implementaciju ovog strateškog dokumenta. Vjerujemo da će se već u budžetu Kantona Sarajevo za 2024. godinu uvrstiti neophodna sredstva za implementaciju ključnih strateških mjera, čime bi se ispunili osnovni preduvjeti za početak provedbe Strategije već s početkom naredne godine. Dio nalaza iz situacijske analize, koji su kao ilustracija istaknuti na početku ovog uvoda, ukazuju na hitnost djelovanja, odnosno da se prevenciji i suzbijanju ove sve raširenije pošasti, čije su negativne posljedice nesagledive, što prije pristupi.

2. TEMELJNI STRATEŠKI PRINCIPI

Legalitet - Poduzimanje svih strateških mjera i aktivnosti na sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojne droga u Kantonu Sarajevo odvijat će se u skladu sa poštivanjem ustavnih odredbi Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona Sarajevo, kao i pozitivnih zakonskih propisa koji reguliraju ovu oblast.

Poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda –Poduzimanje svih preventivnih i represivnih strateških mjera i radnji odvijat će se uz obavezno poštivanje i primjenu ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba bez obzira na rasu, spol, jezik, vjeru, nacionalno ili etničko porijeklo, imovinski ili neki drugi status.

Zaštita i poštivanje prava djece - Poduzimanje svih preventivnih i represivnih strateških mjera i radnji u vezi sa djecom odvijat će se uz obavezno poštivanje i zaštitu prava djeteta u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989 godine i Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

Integrirani, uravnotežen i multidsicplinarni pristup – Suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga zahtijeva sveobuhvatan i prilagođen pristup većeg broja subjekata preventivnog i represivnog djelovanja. Ovakav pristup treba da osigura visok stepen zaštite zdravlja ljudi, sigurnosti i socijalne stabilnosti kroz usklađenu i učinkovitu provedbu mjera, intervencija i pristupa smanjenju potražnje i ponude droga, kao i smanjenja štete. Prilikom implementacije svih strateških ciljeva i mjera mora postojati ravnoteža između preventivnog i represivnog djelovanja.

Koordinacija, saradnja i transparentnost - Suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga implicira jedinstvenu i istovremenu povezanost, angažiranost i međusobnu saradnju svih subjekata preventivnog i represivnog djelovanja. Koordinacija i saradnja imaju ključnu ulogu u provedbi multisektorskih i uravnoteženih aktivnosti u sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga. Kako bi se osiguralo povećanje učinkovitosti, odgovornosti i koordinacije svih nosilaca strateških aktivnosti, informacije o implementaciji strateških ciljeva i mjera trebaju biti dostupne za javnost.

Uključivanje šire društvene zajednice - Uključivanje šire društvene zajednice u prevenciju i borbu protiv zloupotrebe opojnih droga jedna je od ključnih komponenti učinkovitog djelovanja u ovoj oblasti. S tim u vezi, posebno je važno ukazati na značaj uključivanja nevladinih organizacija i lokalnih zajednica u suprotstavljanje problemu zloupotrebe opojnih droga.

3. SITUACIJSKA ANALIZA

Uvod

Situacijska analiza primarno je bazirana na službenim podacima prikupljenim od institucija u Kantonu Sarajevo, u čijoj je nadležnosti neka od oblasti prevencije i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga. Naime, Stručni tim za pripremu Strategije za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo, formiran od strane nosioca aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, uputio je dopise za zahtjevom za dostavljanje podataka od značaja za pripremu analize sljedećim institucijama u Kantonu Sarajevo:

- Kantonalnom tužilaštvu KS
- Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije KS
- Kantonalnom sudu u Sarajevu
- Općinskom sudu u Sarajevu
- Ministarstvu zdravstva KS
- JU Zavodu za bolesti ovisnosti KS
- Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS
- Terapijskoj zajednici Kampus
- Ministarstvu za odgoj i obrazovanje KS

U nastavku su preneseni odgovori predmetnih institucija, u prilagođenom tekstu, uz kratke analitičke osvrte i ilustrativna sumiranja pojedinih podataka.

I. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije Kantona Sarajevo

Pitanja upućena Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova KS odnosila su se na broj registrovanih krivičnih djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga u Kantonu Sarajevo, broj prijavljenih osoba, starosnu i spolnu strukturu osoba, evidentiranih osoba u saobraćaju pod utjecajem opojnih droga, vrstama zaplijenjene droge, programima prevencije, i dr.

Broj registrovanih krivičnih djela proizvodnje, stavljanja u promet, posjedovanja i uživanja opojnih droga

Prema podacima dostavljenim od strane Uprave policije MUP-a KS,¹ broj registrovanih krivičnih djela iz KZ FBiH iz članova 238. (*Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga*) i 239. (*Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga*) u periodu od 2018. do 2022. godine bio je sljedeći:

Broj	Član KZFBiH/godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Broj registrovanih djela	238. KZ FBiH	35	42	29	48	45
Broj registrovanih djela	239. KZ FBiH	578	501	404	301	255

Tabela 1. Broj prijavljenih krivičnih djela

Iz podataka navednih u tabeli 1. može se vidjeti da je broj registrovanih krivičnih djela neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga **u blagom porastu** od 2018. godine (s 35 na 45), dok je broj registrovanih krivičnih djela posjedovanja i omogućavanja uživanja opojnih droga **u znatnom padu** (s 578 na 255).

Broj	Član KZFBiH/godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Broj prijavljenih osoba	238. KZ FBiH	40	54	42	51	48
Broj prijavljenih osoba	239. KZ FBiH	580	500	404	295	254

¹ Informacija Uprave policije KS dostavljena MUP-u KS, dopis br. 02/3-4-938/23, od 02.10.2023.

Kada je riječ o broju prijavljenih osoba za predmetna krivična djela, iz tabele 2. proizlazi da **broj osoba približno prati** broj registrovanih krivičnih djela. Dakle, došlo je do blagog povećanja broja prijavljenih osoba za neovlaštenu proizvodnju i stavljanje u promet opojnih droga u odnosu na 2018. godinu (sa 40 na 48), a do značajnog smanjenja prijavljenih osoba za posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga (sa 580 na 254).

Maloljetnici i povratnici u činjenju krivičnih djela

Kada je riječ o broju povratnika za predmetna krivična djela, iz tabele 3. proizlazi da je evidentirano značajno smanjenje broja povratnika u periodu od 2018. do 2022. godine, sa 371 na 199, a kada je riječ o maloljetnim osobama, evidentirani broj nije značajan, i ostao je približno isti u odnosu na 2018. godinu.

Broj	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupan broj povratnika	371	379	271	232	199
Broj maloljetnih osoba	4	7	7	6	3

Tabela 3. Broj prijavljenih povratnika i maloljetnih osoba

Starosna i spolna struktura prijavljenih osoba

Ukupan broj prijavljenih lica za predmetna krivična djela u **2018.** godini iznosio je 620. Kada je riječ o spolnoj strukturi, od navedenog broja (620), bilo je **596 muških osoba i 24 ženske osobe**. Kada je riječ o starosnoj strukturi, **mlade osobe do 35 godina činila su preko 80%** ukupno prijavljenih osoba, tačnije 492 osobe od 620 prijavljenih.

Ukupan broj prijavljenih osoba u **2022.** godini bio je 302. Kada je riječ o spolnoj strukturi, od navedenog broja bilo je 295 muških i 7 ženskih osoba, a kada je riječ o starosnoj strukturi, mlade osobe do 35 godina starosti činile su preko 70% ukupno prijavljenih osoba (gotovo tri četvrtine), tačnije, 222 od 302 prijavljene osobe.

MUŠKI SPOL	Uzrast/godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	Do 18 godina	4	7	7	6	2
	Od 19 do 25	207	168	143	86	66
	Od 26 do 35	259	259	208	166	147
	Preko 36 godina	126	101	77	79	80

Tabela 4. Broj prijavljenih osoba muškog spola

ŽENSKI SPOL	Uzrast/godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	Do 18 godina	0	0	0	0	1
	Od 19 do 25	12	7	5	1	1
	Od 26 do 35	10	7	5	4	5
	Preko 36 godina	2	5	1	4	0

Tabela 5. Broj prijavljenih osoba ženskog spola

Pored registrovanih krivičnih djela iz člana 238. i 239. iz Krivičnog zakona FBiH, Uprava policije dostavila je podatke i o broju **prijavljenih osoba za prekršaj** iz člana 8. stav (5) tačka i) („ko na **javnom mjestu uživa opojne droge**, psihotropne supstance”) Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira Kantona Sarajevo, na području Kantona Sarajevo, za predmetni period 2018.-2022. Prema dostavljenim podacima (tabela 6), evidentan je **znatan porast** prijavljenih osoba za predmetni prekršaj – uživanje opojnih droga na javnom mjestu, **sa 37 slučajeva u 2018. godini na 268 slučajeva u 2022. godini.**

GODINA	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupan broj prijavljenih osoba	37	22	40	173	268

Tabela 6. Ukupan broj prijavljenih osoba za prekršaje

Kada je riječ o starosnoj strukturi prijavljenih osoba za predmetni prekršaj uživanja opojnih droga na javnom mjestu (tabela 7), **mladi ljudi su također dominantno zastupljeni.** Naime, u 2018. godini, od 37 prijavljenih osoba, njih 34 bile su mlade osobe (preko 90%), a u 2022. godini, od ukupno 268 prijavljenih osoba, bile su 202 mlade osobe (preko 75%). Podaci o spolnoj strukturi prijavljenih osoba za ovaj prekršaj nisu navedeni u dostavljenom obrascu.

Uzrast/ GODINA	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Do 18 godina	0	0	0	0	1
Od 19 do 25	19	12	20	70	88
Od 26 do 35	15	8	16	67	113
Preko 36 godina	3	2	4	36	66

Tabela 7. Starosna struktura prijavljenih osoba za prekršaje

Vožnja pod dejstvom opojnih droga

Kada su u pitanju podaci o broju evidentiranih osoba koje su upravljale motornim vozilima – vozača pod dejstvom opojnih droga, iz Uprave policije MUP-a KS nisu mogli dostaviti tražene podatke niti je bilo izrečenih kazni za prekršaje za upravljanje motornim vozilom pod dejstvom droga iz razloga, kako su naveli da: „Policijski službenici Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo u referentnom periodu nisu raspolagali opremom za mjerenje-indikaciju prisustva opojnih droga ili drugih opojnih sredstava u organizmu vozača koji upravljaju motornim vozilom. Iz navedenih razloga nije bilo izrečenih prekršaja iz člana 173. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH, a koji se odnose na upravljanje motornim vozilom pod dejstvom opojnih droga.“

Količine oduzetih opojnih droga

U vezi s **oduzetim količinama opojnih droga** na području Kantona Sarajevo u periodu 2018. – 2022, Uprava policije MUP-a KS dostavila je sljedeće podatke u tabelarnom prikazu:

Vrsta opojne droge/godine	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA	2022. GODINA
Marihuana (u gramima)	6.045,00	144.952,00	15.819,094	8.753,085	17.621,37
Marihuana (paketići)	194	290	405	159	255
Heroin (paketići)	101	41	30	1	47
Heroin (u gramima)	--	6	203,271	112,048	140,771
Amfetamin (paketići)	184	124	77	27,5	111
Amfetamin (u gramima)	1.882	9.045,00	2.315,967	4.373,947	5.121,942
Speed (u gramima)	---	---	76,285	9.111,456	21,125
Cannabis (stabljike)	2	353	192	226	330
Cannabis (sjemenke)	103	100	145	1.346	1.255
Cannabis (ulje)	---	92 bočice oko 2.760 ml	---	---	---
Kokain (paketići)	2	2	---	---	13
Kokain (u gramima)	---	---	6,366	68,302	16
Ecstasy (tablete)	225,5	548,5	262,5	689	237
Ecstasy (u gramima)	---	----	41,275	22,988	---
Hašiš (paketići)	1	---	---	---	---
Hašiš (u gramima)	---	---	15	30	5,685
Suboxone (tablete)	---	10	--	---	---
Pribor sa ostacima droge (komada)	56	61	60	66	86

Tabela 8. Količina oduzetih opojnih droga

Iz tabelarnog prikaza je evidentno da se najveće količine oduzetih opojnih droga u periodu 2018.-2022. odnose na **marihuanu** (193.190,6 grama) i **amfetamin** (22.738,9 grama). U predmetnom period, između ostalog, oduzeto je 220 paketića i 456,5 grama heroina, te 17 paketića i 90,7 grama kokaina.

Laboratorije za neovlaštenu proizvodnju opojnih droga i stavljanje u promet putem platformi društvenih mreža

Bez preciziranja brojeva, iz Uprave policije su naveli da su policijski službenici u navedenom periodu **pronašli laboratorije** za kontrolisani uzgoj biljne vrste Cannabis sativa radi neovlaštene proizvodnje opojne droge **marihuane**. U većini slučajeva radilo se o zatvorenim prostorima, a pronalazilo se i do preko 100 stabljika ove biljke. Zabilježen je i pronalazak zasebnih vanjskih zasada navedene biljne vrste, u manjim količinama. Također, navedeno je i da postoje operativna saznanja da se vrši neovlaštena proizvodnja sintetičke opojne droge **amfetamin** - speed, ali da do sada navedene **laboratorije nisu pronađene**.

Prema navodima Uprave, **nije bilo evidentiranih slučajeva** gdje su se platforme **društvenih mreža** koristile za izvršenje krivičnog djela *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga*, mada **postoje operativna saznanja** da se koristi „Dark web”, odnosno posebni dio interneta kojem se pristupa uz posebne mreže (pretraživače) koje karakterizira web proxy usluga.

Projekti prevencije zloupotrebe opojnih droga

Ukupan broj realizovanih projekata (**predavanja po obrazovnim institucijama**) koje su provodili policijski službenici Uprave policije MUP-a KS na temu prevencije zloupotrebe opojnih droga u periodu 2018. –2022. bio je 100 projekata (predavanja), od čega je najviše zabilježeno u 2022. godini.

GODINA	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Broj projekata	28	27	4	10	31

Tabela 9. Broj realizovanih projekata prevencije

Ministarstvo unutrašnjih poslova KS obavijestilo² je da se u petogodišnjem periodu 2018. – 2022. u budžetu planiralo 50.000 KM za tekuće transfere neprofitnim organizacijama. Za tu namjenu, od planiranih sredstava, utrošeno je 20.000 KM u 2018. i 2019. godini, a javni poziv u preostalom periodu nije objavljivan.

² Informacija MUP-a KS, dopis br. 04-362/23, od 02.10.2023. godine.

Osnovni cilj raspodjele ovih sredstava MUP-a KS bio je stimuliranje, razvoj i unapređivanje sportsko-rekreativnih i rehabilitacionih aktivnosti pripadnika MUP-a KS, uključivanje što većeg broja osoba s invaliditetom u rad udruženja, uključivanje što većeg broja pripadnika nacionalnih manjina u rad udruženja, projekti **sigurnosti u saobraćaju** i edukacija u oblasti bezbjednosti u saobraćaju, te promocija i unapređenje sprečavanja i suzbijanja protivpravnih ponašanja, kao i za obilježavanje značajnih događaja, datuma i ličnosti iz perioda odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.-1995. na području Kantona Sarajevo. Prosječan iznos dodjeljivanih sredstava bio je 1.000 KM.

Smrtni slučajevi

Prema dostavljenim podacima Uprave policije, u periodu od 2018. do 2022. godine zabilježena su **dva smrtna slučaja** koja su nastupila kao posljedica konzumiranja opojnih droga (2019. i 2022. godine). Iz Uprave su napomenuli da policijski službenici Uprave policije MUP-a KS **ne raspolažu u svakom konkretnom slučaju nalazima obdukcije**, odnosno toksikološkim vještačenjima preminulih osoba za koje postoje osnovi sumnje da su preminule od posljedica predoziranja odnosno konzumiranja opojnih droga.

II. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo

Pitanja upućena Kantonalnom tužilaštvu KS odnosila su se na broj podignutih i broj potvrđenih optužnica za krivična djela u vezi sa a zloupotrebom opojnih droga, strukturu optuženih lica i broj maloljetnih lica obuhvaćenih optužnicama.

Broj podignutih optužnica

Prema podacima Tužilaštva,³ **za krivično djelo iz člana 238.** Krivičnog zakona FBiH, *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga*, broj podignutih optužnica iznosi 156, a potvrđenih 157. Optužnica je podignuta protiv 262 lica, a potvrđena protiv 284 lica. Za ovo djelo **nisu evidentirana maloljetna lica.**

Za krivično djelo 239. Krivičnog zakona FBiH, *Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga*, broj podignutih optužnica iznosi 2.130, a broj potvrđenih 2.154. Optužnica je podignuta protiv 2.190 lica, a potvrđena protiv 2.211. Za ovo djelo **evidentirano je sedam (7) maloljetnih lica** – tačnije, pokrenuto je sedam pripremnih postupaka prema maloljetnim licima.

³ Informacija Kantonalnog tužilaštva KS dostavljena MUP-u KS, dopis br. A-660/23, veza akt MUP-a KS br. 01-104/23.

Najzastupljenije krivično djelo u strukturi podignutih optužnica

Iz Kantonalnog tužilaštva KS nisu dostavljeni podaci po godinama, pa se ne može s preciznošću evidentirati pad ili rast broja optužnica za predmetna djela u periodu koji se analizira. Ono što je evidentno iz Izvještaja o radu Tužilaštva KS za 2022. godinu, odnosno statistike koja prikazuje strukturu podignutih optužnica iz nadležnosti opšteg kriminaliteta i maloljetnika, jeste da su uvjerljivo **najzastupljenija krivična djela iz člana 238. i 239. KZFBiH**. Ukupan broj podignutih optužnica iz spomenute nadležnosti je 922, a **za predmetna djela njih 311**, više od jedne trećine ili **gotovo 35%**. Ilustrativan primjer jeste, da je za nedozvoljeno držanje oružja podignuto 12 optužnica, za nasilničko ponašanje 24, za teške tjelesne ozljede 29, itd., a za posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga čak 266 (dvije stotine šezdeset šest) i za neovlaštenu proizvodnju i stavljanje u promet njih 45. Ukoliko se u obzir uzmu i krivična djela koja se posljedično mogu vezati za opojne droge, poput npr., teških krađa (85) i krađa (41), problem dobija širu dimenziju.

III. Kantonalni sud u Sarajevu

Kantonalnom sudu u Sarajevu poslan je upit o broju pravomoćnih presuda za krivično djelo *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga* iz člana 238. KZFBiH, te izrečenim mjerama protiv maloljetnih osoba.

Broj pravomoćnih presuda

Prema podacima koje je dostavio Kantonalni sud,⁴ u periodu 2018.-2022. za predmetno krivično djelo izrečeno je **devet (9) presuda**. Od tog broja, podijeljene po vrsti presude, tri (3) su bile oslobađajuće, a šest (6) osuđujućih presuda. Kada je riječ o vrsti i visinama izrečenih kazni osuđenim osobama, u pet (5) predmeta izrečene su kazne zatvora u trajanju od šest (6) mjeseci do dvije (2) godine, uz izricanje mjere oduzimanja predmeta korištenih u izvršenju krivičnog djela. U jednom (1) predmetu izrečena je uvjetna osuda i mjera rad za opće dobro na slobodi.

O izrečenim mjerama protiv **maloljetnika**, Sud je naveo da o tome nema traženih podataka.

⁴ Informacija Kantonalnog suda u Sarajevu, dopis br. 009-0-SU-23-000730 od 28.09.2023., veza akt MUP-a KS 01-99/23 od 18.9.2023.

IV. Općinski sud u Sarajevu

Općinskom sudu u Sarajevu poslan je dopis s pitanjima vezanim za pravosnažne i nepravosnažne sudske odluke kada su u pitanju krivična djela iz člana 238. i 239. Krivičnog zakona FBiH.

Broj sudskih presuda

Prema dostavljenim informacijama Općinskog suda, broj pravosnažnih presuda za krivično djelo iz člana 238. KZ FBiH *Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga* je **140**, a za krivično djelo iz člana 239. *Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga* je **2233**. Bez oznake pravosnažnosti za krivično djelo iz člana 238. je ukupno 13 presuda, a za djelo iz člana 239. njih 29.

U tabelarnom prikazu koji je dostavljen u prilogu odgovora Općinskog suda u Sarajevu, pojavljuje se **12 zapisa koji sadrže oznaku maloljetničkog predmeta**.

Također, iz dostavljenih podataka vidljive su niske kazne izrečene za predmetna krivična djela, koje se, kada je riječ o zatvorskim kaznama, uglavnom kreću u rasponu od tri (3) ili četiri 4 mjeseca, do maksimalno dvije (2) godine kazne, odnosno uslovne kazne od šest (6) pa do 36 mjeseci. Uvjerljivo najzastupljenije su niske zatvorske kazne od dva do sedam mjeseci, odnosno uslovno 12 mjeseci. Postoji i značajan broj presuda zamjene zatvorske kazne radom za opće dobro na slobodi, a evidentirana je samo jedna izrečena zatvorska kazna u trajanju od tri (3) godine, kao najviša izrečena kazna u dostavljenom tabelarnom prikazu.

Iz navedenog proizlazi da su u strukturi presuda, dominantne presude za krivično djelo iz člana 239. Krivičnog zakona FBiH *Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga*. S tim u vezi, a imajući u vidu kazne koje spomenuti član propisuje,¹ može se zaključiti da izrečene kazne Općinskog suda u Sarajevu (vidljive iz dostavljenog tabelarnog prikaza), u pravilu djeluju kao preventivne mjere, mnogo više nego kao adekvatne represivne mjere

v. Ministarstvo zdravstva – Javna ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo

Javnoj ustanovi Zavodu za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo upućen je dopis s pitanjima o broju ovisnika koji je obuhvaćen programima liječenja Zavoda u periodu 2018-2022, vrstama ovisnosti, starosnoj i spolnoj strukturi ovisnika, i dr.

Pacijenti Zavoda za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo

Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo je dostavio sljedeće podatke⁵:

1. Programima liječenja **kroz Ambulantu i Savjetovalište** Zavoda za narkomaniju, u predmetnom periodu obuhvaćeno je **9.312** pacijenata. Od tog broja, **2.913 pacijenata javilo se po prvi put** u Ustanovu kako bi započeli tretman liječenja.
2. Ukupan broj ovisnika koji je prošao **hospitalni tretman je 453** pacijenta.
3. Broj ovisnika koji je bio na **opijatskoj suspstitucionoj terapiji je 2.024 pacijenta**, a za navedeni period zabilježeno je **860 novih uključenja**.
4. **Najveći broj prvih pregleda i tretmana bilježe pacijenti ovisnici o kokainu i amfetaminu.**
5. Starosna dob ovisnika je od 18 do 66 godina.
6. Okvirno, **80% ovisnika čine muškarci**, a 20% žene.
7. Što se tiče stope smrtnosti, Zavod raspolaže podacima pacijenata-ovisnika koji su umrli, a koji su bili na tretmanima liječenja Zavoda, i njih je bilo **37** u datom periodu. Međutim, Zavod ne raspolaže podacima od čega je pacijent umro niti mu se dostavljaju nalazi obdukcije, ukoliko su one rađene.

U kontekstu komparacije podataka sa ranijim periodom, mogu se navesti podaci iz Državne strategije nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u BiH za period 2018-2023:

„Na osnovu Izvještaja o liječenim ovisnicima Ministarstva civilnih poslova BiH, ukupan broj ovisnika koji se nalaze na liječenju i rehabilitaciji u ustanovama i terapijskim zajednicama je u 2015. godini iznosio 2115 liječena ovisnika.

Na osnovu dostavljenih podataka iz Zavoda za javno zdravstvo FBiH u 2015. godini, registrirano je ukupno 1609 ovisnika, iz Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske je registrirano 455 liječenih ovisnika, a iz Centra za mentalno zdravlje Brčko Distrikta BiH je dostavljen izvještaj o 51 ovisniku. Pretpostavlja se da je broj liječenih ovisnika veći, jer jedan dio ustanova još uvijek ne dostavlja podatke nadležnim institucijama.“

Brojke pokazuju **ili enorman trend rasta broja ovisnika, ili manjakavost informacije** zbog, kako je navedeno, nedostavljanja podataka od strane dijela ustanova nadležnim institucijama.

Programi prevencije

⁵ Informacija JU Zavoda za bolesti ovisnosti, dopis br. 0202-1169/23, od 03.20.2023., veza akt MUP-a KS br. 10-33-41340/23 od 25.9.2023. godine.

Kada je riječ o programima prevencije, zvanični programi Zavodu nisu poznati, te se navodi da Zavod nije kontaktiran od nekog tijela ili organizacije u vezi sa provođenjem programa prevencije. Na poziv osnovnih i srednjih škola u Kantonu Sarajevo u posljednje dvije godine, uposlenici Zavoda održali su nekoliko predavanja u cilju prevencije zloupotrebe psihoaktivnih supstanci.

VI. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice i Javna ustanova Terapijska zajednica Kampus

Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice upućena su pitanja koja se odnose na sljedeće: broj donesenih rješenja o izvršavanju odgojne mjere – upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje, programe prevencije zloupotrebe opojnih droga koje realizira Ministarstvo, aktivnosti koje provodi Centar za socijalni rad na području Kantona Sarajevo po pitanju problematike opojnih droga, te izazovove i probleme sa kojima se susreće Centar, i dr.

Prema informacijama koje je dostavilo Ministarstvo,⁶ u Službama socijalne zaštite **nije evidentiran niti jedan maloljetnik** niti mlađa punoljetna osoba kojoj je Općinski sud u Sarajevu izrekao odgojnu mjeru „Upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje“, a u skladu sa članom 44. Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH. Također se navodi da se „**odgojna mjera i ne izriče jer ne postoji adekvatna ustanova za njeno sprovođenje.**“

U dopisu Ministarstva navedeno je da Terapijska zajednica Kampus trenutno nema uposlen i osposobljen stručni kadar za realizaciju spomenute zavodske mjere, a ni prema odluci o osnivanju Kampusa nije predviđena ta nadležnost, odnosno Kampus nije predviđen za smještaj i tretman maloljetnih ovisnika. Terapijska zajednica **Kampus već godinama aktivno učestvuje u realizaciji alternativne krivične sankcije „Rad za opšte dobro na slobodi“** u saradnji s Ministarstvom pravde KS.

Programi prevencije

Ministarstvo samostalno ne provodi projekte prevencije zloupotrebe opojnih droga, već ih većinom **realizuju ustanove u resoru ovog ministarstva**, prevashodno JU Terapijska zajednica – Kampus KS, u saradnji s ostalim ustanovama socijalne zaštite, a na osnovu koordinacije, uputa i dozvole Instituta za preduniverzitetsko obrazovanje.

⁶ Informacija Ministarstva za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica, dopis br. 13-03/1-31-41104/23 od 12.10.2023., veza s aktom MUP-a KS 01-101/23 od 18.09.2023.

Riječ je o školskim programima prevencije ovisnosti, po modelu vršnjačke edukacije. I druge ustanove u resoru Ministarstva, u saradnji s nevladinim organizacijama (prvenstveno Udruženjem NARKO NE) provode određene projekte prevencije.

(Ne)nadležnost Centra za socijalni rad Kantona Sarajevo za prevenciju i rad s ovisnicima

Ministarstvo je u svom odgovoru na pitanje o izazovima i problemima s kojima se susreće Centar za socijalni rad navelo da **prevencija i rad s ovisnicima nije u oblasti ingerencija Centra, mada su ovisnici često stranke u službama socijalne zaštite**, i to kao članovi porodice u razvodu braka, u slučajevima nasilja u porodici, u slučajevima maloljetničkog prestupništva, i u oblasti materijalnih prava. Navodi se da je komunikacija s njima otežana zbog njihove netolerancije, konfliktnog i nepredvidivog ponašanja te da su često članovi njihovih porodica izloženi nasilju.

Prema informaciji Ministarstva, s problemom ovisnosti stručni uposlenici Centra za socijalni rad se susreću i u svakodnevnom radu sa školama u Kantonu Sarajevo, a koje informišu organ starateljstva o djeci s problemima u ponašanju, gdje se **kroz individualni pristup maloljetniku i njegovoj porodici zna identifikovati ovisnost kao centralni problem**. Nakon toga se u saradnji sa školom savjetuje obraćanje za pomoć u odgovarajućoj medicinskoj ustanovi ili službi. Kontinuirani problem službi socijalne zaštite predstavlja **nemogućnost smještaja maloljetnih i punoljetnih osoba** koje su u stanju socijalne potrebe i potreban im je smještaj u ustanove socijalne zaštite, a korisnici su opojnih supstanci. Razlog posebno leži u činjenici da **ustanove ovisnike o psihoaktivnim supstancama ne primaju zbog kontraindikacija**.

Maloljetni ovisnici

Ministarstvo je informisalo da je poznato da se **u Kantonu Sarajevo a i šire ne nalazi niti jedna ustanova koja se bavi tretmanom maloljetnih ovisnika**, a ni podrškom maloljetnicima koji eksperimentišu sa opojnim susptancama, a naročito kada se radi o maloljetnim osobama ženskog spola. Zavod za bolesti ovisnosti KS nema odjeljenje za hospitalizaciju maloljetnika u slučaju potrebe za detoksikaciju već samo dnevni savjetodavni tretman za djecu i roditelje, koji se bazira na dobrovoljnosti (*„ako korisnik odbije, dalje je prepušten sebi i svojoj porodici koja postaje širi društveni problem i ničija nadležnost“*). Postojeće komune za liječenje ovisnosti izvan Kantona Sarajevo također ne primaju maloljetnike. Ministarstvo navodi da se svake godine **povećava broj mladih ženskih osoba** s problemom ovisnosti. S tim u vezi, preporuka ovog Ministarstva je otvaranje specijaliziranih ustanova za liječenje i osposobljavanje maloljetnika u Kantonu Sarajevo, kao i otvaranje ili proširenje kapaciteta Odgojnog centra koji bi radio na smještaju djece sa poremećajima u ponašanju.

Nadležnost i kapaciteti Terapijske zajednice Kampus

Terapijskoj zajednici Kampus upućen je upit o dostavljenim rješenjima o izvršavanju odgojne mjere „Upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje“. Terapijska zajednica Kampus dostavila je odgovor u kojem obavještava da im nije upućeno nijedno rješenje o izvršavanju navedene odgojne mjere, te da Terapijska zajednica Kampus **trenutno nema uposlen i osposobljen stručni kadar** za realizaciju spomenute zavodske mjere. U informaciji je pojašnjeno da se u takve ustanove upućuju maloljetne osobe koje su ometene u psihofizičkom razvoju, a počinioci su krivičnih djela, te da je spomenuta kategorija korisnika u potpunoj suprotnosti sa djelatnošću Kampusa kao ustanove. U Terapijskoj zajednici Kampus predviđen je za smještaj osoba ovisnih o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima, sa uključenim određenim stepenom zdravstvene njege i ostale djelatnosti socijalne zaštite bez smještaja. Stručno osoblje Kampusa smatra kako bi ova **ustanova nesmetano mogla realizirati mjere sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti i „posebne obaveze“**. Posebna obaveza podrazumijeva da se maloljetnik, uz saglasnost zakonskog zastupnika, podvrgne stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od opojne droge ili drugih vrsta ovisnosti. Iz Terapijske zajednice Kampus naglasili su da već godinama aktivno učestvuju u realizaciji alternativne krivične sankcije „Rad za opšte dobro na slobodi“ u saradnji s Ministarstvom pravde Kantona Sarajevo.

Projekti i programi prevencije

Terapijska zajednica Kampus, u saradnji s ostalim ustanovama socijalne zaštite KS, a na osnovu koordinacije, uputa i **dozvole Instituta za preduniverzitetsko obrazovanje, realizuje projekte** odnosno školske programe prevencije ovisnosti. Kampusove radionice za učenike osnovnih i srednjih škola KS na temu prevencije ovisnosti se realizuju po modelu tzv. „vršnjačke edukacije“ (*peer education*).

VII. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo

Na upit o programima prevencije, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS u svom odgovoru⁷ dostavilo je informaciju da je u školskoj 2021/2022, 2022/2023 i 2023/2024 uputilo svim osnovnim i srednjim školama akt u kojem se traži da se u IX razredu osnovne škole i u I-IV razredu srednje škole sa svim učenicima realiziraju **dva nastavna časa u toku školske godine, zajedno sa predstavnicima Uprave policije MUP-a KS pod nazivom „Stop upotrebi psihoaktivnih supstanci“**.

⁷ Informacija Ministarstva odgoja i obrazovanja KS, dopis br. 11-03/02-03-41557/23 od 11.10.2023., veza s aktom MUP-a KS 01-100/23.

Nadalje se navodi da je za detaljnu analizu godišnjeg programa rada škola, Ministarstvu neophodan duži vremenski period. Ministarstvo važnim ističe da je Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja već pripremio **Program prevencije ovisnosti**. Ovaj Program obuhvata 14 aktivnosti, raspoređenih na sljedeći način: jedna aktivnost na nivou predškolskog obrazovanja, devet (9) aktivnosti na nivou osnovnog obrazovanja i četiri (4) aktivnosti na nivou srednjeg odgoja i obrazovanja. **U školskoj godini 2023/2024 planirano je da se realizira sedam aktivnosti na nivou osnovnog i srednjeg obrazovanja.**

Kada je riječ o programima prevencije koje provode nevladine organizacije, Ministarstvo navodi da već duži vremenski period Udruženju NARKO NE daje suglasnost da u školama može realizirati sadržaje usmjerene na prevenciju zlorabotrebepojnih droga. Ministarstvo nije izdvajalo posebna sredstva udruženjima za tu namjenu. Navodi se i da škole posebnu podršku imaju od JU Porodično savjetovalište i Ministarstva unutrašnjih poslova KS.

Problemi i izazovi

Kada su u pitanju problemi i izazovi s kojim se susreće Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, navedeno je da je tek **2022. godine Ministarstvo uspjele kapacitirati škole zaposlenim pedagogima, psiholozima i određenim brojem socijalnih radnika**, kao važan preduslov da se mogu provoditi preventivni programi.

Ministarstvo u izazove navodi i ukupno narušeno mentalno zdravlje u zajednici, lošu ekonomsku situaciju u društvu, disfunkcionalne porodice, manjak zaštitnih faktora za učenike, lošu organizaciju slobodnog vremena, manjak preventivnih programa usmjerenih na jačanje kritičkog promišljanja učenika, i dr.

VIII. Istraživanja

S obzirom da je za pripremu situacijske analize, po procjeni Stručnog tima, izabrano desk-istraživanje, uz korištenje postojećih službenih podataka nadležnih institucija, te da nije provedeno samostalno empirijsko istraživanje s obzirom na vremensku limitiranost, zbog dodatne ilustracije i prikaza problema, u ovom dijelu će se navesti i određeni podaci iz istraživanja provedenog u okviru završnog rada „Uticaj ovisnosti o psihoaktivnim supstancama na kriminalitet mladih“.⁸

⁸ Dženita Gušić (2021). Uticaj ovisnosti o psihoaktivnim supstancama na kriminalitet mladih. Završni rad. Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu – Odsjek za socijalni rad.

Naime, u okviru pomenutog rada provedeno je istraživanje u Terapijskoj zajednici Kampus, na uzorku od **79 ispitanika – trenutnih i bivših korisnika Terapijske zajednice Kampus** (76 muškaraca, tri (3) žene). Nekoliko podataka, kojima ne raspolažu institucije i koje Stručni tim nije mogao dobiti putem prikupljanja informacija, obuhvaćeno je ovim istraživanjem, a vrlo su ilustrativni i značajni za kreiranje i formulaciju mjera u akcionim planovima. S tim u vezi, navest će se sažeto samo neki od njih:

- Od 79 ispitanika, njih 70 je počinilo neko krivično djelo s ciljem sticanja sredstava za potrebe ovisnosti;
- Od 79 ispitanika, njih 63 (80%) navelo je da je potreba za novcem za nabavku opojnih droga bila motiv za počinjenje krivičnih djela;
- Od 79 ispitanika, njih 34 (43%) imalo je nekog člana porodice koji je bio u ovisnosti, a u više od polovine (53%) slučajeva to je bio brat;
- Od 79 ispitanika, njih 63 (80%) navodi da je radoznalost bila razlog prvog isprobavanja psihoaktivnih supstanci, a 40 (51%) da je povodljivost – i to su dva dominantna razloga;
- Od 79 ispitanika, njih 37 navelo je heroin kao sredstvo ovisnosti, 26 navelo je speed, a isključivo marihuanu i ništa drugo osim nje koristilo je samo 7 ispitanika
- Od 79 ispitanika, njih 40 počelo je koristiti opojnu drogu u dobi od 12-14 godina, njih 33 u dobi od 15-17, njih šest (6) u dobi od 18-20 godina, a nijedan nakon 20 godine
- 38% ispitanika je u dobi 12-14 godina počinilo neko krivično djelo, 89% ispitanika je počinilo neko krivično djelo do 20-te godine života, a njih 11% rekli su da nije imalo potrebu za činjenjem krivičnih djela jer su do novca za opojnu drogu dolazili ličnim radom;
- 38% ovisnika koji su ovisnost imali u porodici kazali su da je otac bio ovisnik o alkoholu, a manje od 3% da je ovisnik bila majka.

IX. Izdvojeni nalazi iz situacijske analize

- Krivična djela u vezi s proizvodnjom, stavljanjem u promet, posjedovanjem i omogućavanjem uživanja opojnih droga, te djela koja se posljednjičino mogu povezati s njima (npr., krađe i teške krađe) dominantna su krivična djela u strukturi podignutih optužnica;
- Broj evidentiranih ovisnika koji su prošli kroz neki tretman liječenja rapidno se povećao u proteklih nekoliko godina u odnosu na ranije službene statistike, a evidencija ili procijenjeni broj ovisnika izvan tretmana liječenja koje iziskuje dobrovoljni pristanak, ne postoji;
- Nedostupne su precizne evidencije o maloljetnim počiniteljima krivičnih dijela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga i maloljetnim ovisnicima, iako anketna istraživanja

pokazuju da eksperimentisanje ovisnika s opojnim drogama dominantno počinje u dobi od 12 do 17 godina starosti;

- Ne postoje specijalizirane ustanove za liječenje i osposobljavanje maloljetnih ovisnika u Kantonu Sarajevo, što je jedan od razloga neizricanja predviđene zakonske odgojne mjere upućivanja u takve ustanove;
- Povećava se broj mladih ženskih osoba s problemom ovisnosti;
- Programi prevencije su malobrojni i primarno usmjereni na učenike srednjih škola kroz predavanja policijskih službenika i vršnjačke edukacije – preventivne edukacije roditelja i šire društvene zajednice nisu zabilježene, kao ni značajnije kampanje;
- Izrečene kazne od strane sudova, primarno Općinskog suda u Sarajevu, niske su i djeluju više kao preventivne nego represivne mjere;
- Dominantna većina ovisnika čini i druga krivična djela s ciljem sticanja sredstava za potrebe nabavke opojnih droga, a prvo krivično djelo počine prije 20 godine života;
- Ubrzano se povećava broj počinitelja prekršaja kada je u pitanju uživanje opojnih droga na javnom mjestu;
- Policija Kantona Sarajevo ne raspolaže opremom za mjerenje-indikaciju prisustva opojnih droga ili drugih opojnih sredstava u organizmu vozača koji upravljaju motornim vozilom, te zbog toga ne izriče kazne za prekršaje niti ima evidenciju o broju takvih vozača.

X. Napomene za Vladu i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva za implementaciju Strategije

S obzirom na to da se za sve mjere i aktivnosti koje iziskuju finansijska sredstva nisu mogli preciznije utvrditi potrebni iznosi po godinama, bilo bi uputno da institucije, koje u svojoj nadležnosti imaju neke od mjera iz akcionog plana čija se implementacija planira već u 2024. godini, **planiraju sredstva u budžetu KS za 2024. godinu** (čiji je nacrt usvojen i ušao je u javnu raspravu).

Prije svega, riječ je o Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije Kantona Sarajevo, zatim Ministarstvu zdravstva i JU Zavod za bolesti ovisnosti, Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica, JU Terapijskoj zajednici Kampus, Ministarstvu odgoja i obrazovanja, i dr. Otvaranjem zasebnih budžetskih stavki za implementaciju Strategije I Akcionog plana omogućilo bi se preciznije planiranje budžeta i u narednim godinama, kao i nadzor nad implementacijom sredstava.

Tim za nadzor nad provedbom strategije

S ciljem što bolje implementacije mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom Strategije, predlaže se Vladi Kantona Sarajevo da na prijedlog Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo formira Tim za nadzor nad provedbom Strategije i Akcionog plana, koji bi uključivao predstavnike nadležnih institucija, predstavnike skupštinskih tijela i vanjske eksperte. Tim bi se sastajao najmanje jednom u tri mjeseca, razmatrao izvještaje institucija o provođenju Strategije i Akcionog plana, pratio i analizirao podatke i trendove u oblasti zloupotrebe opojnih droga, sačinjavao zaključke i redovno (tromjesečno) informirao Vladu Kantona Sarajevo o provedbi Strategije i Akcionog plana, kao o i stanju u oblasti zloupotrebe opojnih droga. Također, Tim bi jednom godišnje sačinjavao i dostavljao informaciju Skupštini Kantona Sarajevo.

Prijedlog sastava Tima za nadzor nad provedbom strategije iz reda predstavnika institucija, radnih tijela i vanjskih eksperata:

1. Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprava policije Kantona Sarajevo
2. Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
3. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica Kantona Sarajevo
4. Ministarstvo odgoja i obrazovanja Kantona Sarajevo
5. Stručni tim za izradu strategije za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo
6. Komisija za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo
7. Komisija za mlade Skupštine Kantona Sarajevo

4. OPĆI CILJEVI STRATEGIJE

Suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga predstavlja važan prioritet Vlade Kantona Sarajevo, s obzirom na to da zloupotreba opojnih droga ugrožava temeljne društvene vrijednosti te je direktno povezana sa zdravstvenim, psihosocijalnim i ekonomskim stanjem društva. Imajući u vidu identificirane trendove zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo opredijeljena je da kroz vlastiti strateški dokument propiše efikasne i produktivne mjere i aktivnosti u cilju suprotstavljanja zloupotrebi opojnih droga u Kantonu Sarajevo.

Strategija za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo za period 2024.-2028. (u daljnjem tekstu: Strategija) usmjerena je ka osiguranju multidisciplinarnog, uravnoteženog, i na dokazima utemeljenog pristupa problemu zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo, s primarnim ciljem zaštite i poboljšanja zdravlja i sigurnosti pojedinca i zajednice. Suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga u Kantonu Sarajevo zahtijeva integrirani pristup koji uključuje mjere prevencije i zaštite od zloupotrebe opojnih droga, te liječenje, rehabilitaciju i reintegraciju ovisnika u društvo. Strategija je izrađena u skladu sa pravnim i strateškim okvirom za suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga u Bosni i Hercegovini, uz poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda. Kao opći ciljevi Strategije postavljeni su sljedeći:

- Reduciranje potražnje i ponude za opojnim drogama;
- Sprečavanje i smanjenje zloupotrebe opojnih droga kod djece i mladih;
- Smanjenje ovisnosti o opojnim drogama;
- Liječenje i resocijalizacija ovisnika;
- Smanjenje zdravstvenih i drugih rizika i šteta povezanih sa zloupotrebom opojnih droga;
- Razvijanje i jačanje partnerskih odnosa sa lokanom zajednicom s ciljem suprotstavljanja zloupotrebi opojnih droga;
- Povećanje kapaciteta i involviranosti svih mjerodavnih vladinih tijela i nevladinog sektora u provedbi strateških ciljeva i mjera, i njihovo koordinirano djelovanje;
- Kontinuirano praćenje i evaluacija stanja u oblasti zloupotrebe opojnih droga.

Pored općih ciljeva, Strategija je fokusirana na tri temeljna područja djelovanja koja ujedno i čine tri posebna strateška cilja, a to su: smanjenje ponude opojnih droga, smanjenje potražnje opojnih droga i smanjenje štete, a sve strateške aktivnosti određene su na osnovu realnih očekivanja i svih dostupnih načina za suprotstavljanje zloupotrebi opojnih droga u Kantonu Sarajevo. U konačnici, Strategija uspostavlja jedinstven okvir, ciljeve i smjernice za donošenje Akcionog plana za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo s ciljem unapređenja aktivnosti i ostvarenja učinkovitosti u borbi protiv zloupotrebe opojnih droga.

5. POSEBNI STRATEŠKI CILJEVI I MJERE

5.1. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 1- SMANJENJE PONUDE OPOJNIH DROGA

Ovaj strateški cilj implicira niz strateških mjera koje su usmjerene na smanjenje dostupnosti, ponude opojnih droga i povezanog kriminaliteta, jačanje i širenje istražnih kapaciteta, te osiguranje učinkovite kaznene politike. Kako bi se osiguralo smanjenje ponude opojnih droga, potrebno je postići mjerljiv napredak u pogledu učinkovitosti i produktivnosti policijskih i pravosudnih aktivnosti.

Polazeći od identificiranih trendova kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo i zastupljene kaznene politike u vezi sa ovom vrstom kriminaliteta, kao i sve veće dostupnosti različitih vrsta opojnih droga na globalnom tržištu koje ne poznaje granice, pojave novih izvora dostupnosti opojnih droga, načina distribucije, kao i promjenjivih obrazaca njihove upotrebe, identificirane su sljedeće strateške mjere za provedbu ovog posebnog cilja:

5.1.1. Strateška mjera 1. - Smanjenje dostupnosti, ponude opojnih droga i povezanog kriminaliteta

Provođenje ove strateške mjere obuhvata preventivno-represivne kriminalističke aktivnosti usmjerene na sprečavanje i suzbijanje svih oblika (posebice organiziranih) neovlaštenog uzgoja, proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga i prekursora, otkrivanje pranja novca i oduzimanje imovine stečene nezakonitom trgovinom opojnim drogama. Izuzetno je važno da kriminalističke aktivnosti budu usmjerene i na otkrivanje novih opojnih droga odnosno novih sintetičkih psihoaktivnih supstanci koje se prodaju kao supstitucija za produkte kanabisa te stimulanse poput amfetamina ili opioida poput heroina. Također, potrebno je da kriminalistička djelatnost bude usmjerena i na otkrivanje digitalnih narko tržišta opojnih droga koja se sve više koriste za distribuciju opojnih droga, gdje je u posljednje vrijeme posebno izražena rastuća popularnost platformi društvenih medija za kupovinu opojnih droga.

5.1.2. Strateška mjera 2. - Jačanje i širenje istražnih kapaciteta

Ova strateška mjera podrazumijeva provedbu aktivnosti koje su usmjerene na povećanje učinkovitosti kriminalističkog djelovanja, jačanje stručne obuke i kapaciteta policijskih službenika, te uključivanje rada policije u zajednici s ciljem efikasnog suprotstavljanja kriminalitetu zloupotrebe opojnih droga. Potrebno je usavršavati i primjenjivati metode karakteristične za otkrivanje i istraživanje kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga, gdje je od ključne važnosti da kriminalističke aktivnosti budu adekvatno usmjerene na prikupljanje informacija i kriminalističko-obavještajnih podataka koji se odnose na izvore dostupnosti opojnih droga i načine distribucije. Izuzetno je važno razvijati i partnerstvo sa lokalom zajednicom s ciljem iznalaženja najefikasnijih policijskih intervencija koje bi osigurale smanjenje dostupnosti i korištenje opojnih droga u zajednici, kao i razmjenu informacija. Kako bi se povećala učinkovitost kod otkrivanja i istraživanja kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga, nužno je osigurati stručnu osposobljenost policijskih službenika kroz kontinuirano provođenje specijalističkih obuka s ciljem poboljšanja kvalitete policijskog znanja, vještina i kompetencija u ovoj oblasti.

5.1.3. Strateška mjera 3. –Osiguranje učinkovite kaznene politike

Ova strateška mjera podrazumijeva provedbu aktivnosti koje su usmjerene na izmjene i dopune zakonskih propisa u oblasti suprotstavljanja zloupotrebi opojnih droga s primarnim ciljem smanjenja dostupnosti i ponude opojnih droga, ali i smanjenja zdravstvenih i socijalnih posljedica u vezi sa zloupotrebom opojnih droga.

Imajući posebno u vidu veliki broj optužnica za krivično djelo posjedovanja i omogućavanja uživanja opojnih droga te relativno blagu kaznenu politiku kada je u pitanju ovo krivično djelo u Kantonu Sarajevo, cilj ove mjere je da osigura da su policijske i tužilačke aktivnosti i resursi primarno usmjereni na otkrivanje počinitelja koji neovlašteno stavljaju u promet opojne droge te omogućavaju drugima konzumiranje opojnih droga.

Provedba ove strateške mjere predviđa najprije iniciranje izmjena i dopuna krivičnog zakonodavstva u cilju dekriminalizacije posjedovanja opojnih droga za vlastite potrebe. Osobe koje posjeduju opojne droge do određene količine bez namjere njihovog stavljanja u promet odgovarale bi prekršajno te se mogu propisati administrativne sankcije kao što su: novčana kazna, oduzimanje vozačke ili dozvole za oružje, liječenje i rehabilitacija. Na ovaj način bi se značajno rasteretio krivičnopravni sistem i izbjeglo uvođenje osoba, posebno maloljetnih, u krivičnopravni sistem koji uključuje negativne posljedice u smislu njihove stigmatizacije i inkluzije u društvo. Uklanjanje krivičnopravnih sankcija i prateće stigmatizacije, omogućilo bi osobama koje konzumiraju opojne droge da i same potraže pomoć u liječenju i rehabilitaciji. Finansijska sredstva koja bi se uštedila uslijed neprovođenja krivičnih postupaka, mogla bi se koristiti za provođenje programa rane intervencije, ciljanih terapijskih tretmana prema povremenim korisnicima, liječenje ovisnika i njihove rehabilitacije, kao i programa smanjenja štete.

Dekriminalizacija posjedovanja manjih količina opojnih droga za vlastite potrebe omogućila bi i provođenje određenih programa smanjenje šteta kako bi se postigao veći stepen zdravstvene zaštite pojedinaca i društva u cjelini te osigurao veći stepen sigurnosti za sve građane. Ovdje je važno naglasiti da posjedovanje opojnih droga kao krivično djelo trenutno postoji samo u Federaciji Bosne i Hercegovine, dok je u Republici Srpskoj i Brčko distriktu dekriminalizirano i kažnjivo kao prekršaj u skladu sa Zakonom o sprečavanju i suprotstavljanju zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini.

Nadalje, provedba ove strateške mjere predviđa i podnošenje inicijative za uvrštavanje novih vrsta opojnih droga u listu opojnih droga na razini Bosne i Hercegovine koju vode nadležna tijela. Naime, nove opojne droge koje se u Evropskoj uniji prate još od 2005. godine, predstavljaju ozbiljnu prijetnju javnom zdravlju i sigurnosti u Bosni i Hercegovini, koja trenutno nije u mogućnosti da vrši kontrolu i nadzor njihove ponude i proizvodnje uslijed nedostatka zakonodavne kontrole. Da se radi o velikoj opasnosti govori činjenica da je Evropski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction -EMCDDA) krajem 2022. godine pratio oko 930 novih psihoaktivnih supstanci, od kojih je 41 prvi put prijavljena u Evropi 2022. godine, a otprilike 400 novih psihoaktivnih supstanci otkriveno je u zapljenama u 2021. godini.⁹ Nove opojne droge prodaju se kao supstitucija za produkte kanabisa te stimulanse poput amfetamina ili opioida poput heroina. Evropski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama. EMCDDA u svom godišnjem Izvještaju za 2023. godinu navodi da su rizici po zdravlje novih opojnih droga obično nepoznati, potencijalno izlažući konzumente riziku od ozbiljnog ili čak smrtonosnog trovanja ili drugih zdravstvenih problema. Također se navodi da je stavljanje novih opojnih droga na listu kontroliranih supstanci u Evropi i zemljama koje nisu članice Evropske unije doprinijelo smanjenju broja novih derivata nekih opojnih droga, kao što je fentanil.

Stoga imajući u vidu navedeno, potrebno je da se čim prije nove vrste opojnih droga uvrste u listu opojnih droga na nivou Bosne i Hercegovine koju vode nadležna tijela, jer u suprotnom nije moguće vršiti krivično gonjenje i procesuiranje osoba koje proizvode i stavljaju u promet nove opojne droge.

U konačnici, ovom strateškom mjerom predviđa se i iniciranje uspostave posebnog tužilačkog odjela za kriminalitet zloupotrebe opojnih droga ili određivanje tužitelja koji će u svom radu biti isključivo fokusirani na ovu vrstu kriminaliteta. Navedeno bi omogućilo efikasniju posvećenost procesuiranju počinitelja koji vrše krivična djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga, a posebno neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga. Također, ovim bi se osigurala bolja koordiniranost i saradnja sa policijskim službenicima u istraživanju i dokazivanju ove vrste krivičnih djela.

⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). European Drug Report 2023: Trends and Developments. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en9

5.2. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 2 – SMANJENJE POTRAŽNJE ZA OPOJNIM DROGAMA

Efikasnost provođenja preventivnih mjera i radnji u borbi protiv zloupotrebe opojnih droga predstavlja temeljni preduslov za sigurnost i zdravlje građana u određenoj društvenoj sredini. Ovaj strateški cilj usmjeren je ka postizanju smanjenja korištenja opojnih droga, ovisnosti, i zdravstvenih i socijalnih rizika i šteta povezanih sa opojnim drogama. Cilj je postići navedenu svrhu putem sistema smanjenja potražnje koji uzima u obzir zdravstvene i socijalne probleme ovisnosti, bazira se na ranoj intervenciji i prevenciji, uključuje kriterije za liječenje, rehabilitaciju, socijalnu reintegraciju, te se zasniva na što potpunijim i tačnim informacijama.

5.2.1. Strateška mjera 4. - Sprečavanje korištenja opojnih droga i podizanje svijesti o štetnim učincima zloupotrebe opojnih droga.

Ova strateška mjera podrazumijeva provedbu niza preventivnih aktivnosti koje su usmjerene na sprečavanje i smanjenje zloupotrebe opojnih droga, kao i pojavu negativnih posljedica u vezi sa njihovom zloupotrebom. S tim u vezi, potrebno je provoditi mjere univerzalne, selektivne i indicirane prevencije s ciljem informiranja i edukacije opće i posebne populacije (djeca i mladi, rizični pojedinci i skupine, roditelji, nastavnici, vozači, i dr.) o negativnim efektima zloupotrebe opojnih droga, kao i pravovremene detekcije i intervencije kada su u pitanju rizični pojedinci u smislu korištenja opojnih droga. U programe prevencije potrebno je uključiti odgojno-obrazovni sistem, zdravstvo, porodicu, centre za socijalni rad, nevladine i vjerske organizacije te medije. Posebnu pažnju treba posvetiti kreiranju učinkovitih školskih programa prevencije, koji osim pružanja informacija o negativnim efektima zloupotrebe opojnih droga, treba da obuhvate i edukaciju i savjetovanje o životnim vještinama i razvijanju kritičkog mišljenja o korištenju opojnih droga, kao i promoviranje zdravih navika među mladima. Školski programi prevencije zloupotrebe opojnih droga moraju biti naučno-utemeljeni i činiti integralni dio odgojno-obrazovnog procesa, a njihova implementacija mora biti dosljedna i kontinuirana.

5.2.2. Strateška mjera 5. – Jačanje usluga liječenja, rehabilitacije i socijalne reintegracije

Ova strateška mjera podrazumijeva provedbu aktivnosti koje su usmjerene na osiguranje kvalitete postojećih i razvoj novih programa liječenja, psihosocijalnog tretmana te resocijalizacije osoba s problemom korištenja opojnih droga i ovisnosti. Pored navedenog, potrebno je osigurati i adekvatne institucionalne kapacitete u sistemu zdravstva i socijalne pomoći, kako bi se omogućilo da što veći broj osoba ima pristup liječenju i psihosocijalnom tretmanu, kao i programima resocijalizacije. Također, potrebno je čim prije osigurati da maloljetne i osobe ženskog spola imaju jednak pristup svim tretmanima i programima u okviru zdravstvenog sistema i sistema socijalne zaštite. S tim u vezi, posebno je važno da se u okviru zdravstvenog i socijalnog sistema zaštite izrade smjernice za liječenje i psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama djece i mladih.

Kako bi se osiguralo kvalitetno pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga i podrške korisnicima opojnih droga, ali i onima koji su u riziku da to postanu, potrebno je osigurati kontinuirano provođenje specijalističkih obuka zdravstvenih i socijalnih radnika. Finalno, imajući u vidu značaj nevladinih organizacija koje kroz svoje projekte i programe pružaju usluge psihosocijalnog tretmana za ovisnike i članove njihovih porodica, potrebno je definirati njihovo mjesto i ulogu u sistemu psihosocijalne pomoći ovisnicima i povremenim korisnicima opojnih droga, te osigurati finansijsku podršku njihovom radu.

5.2.3. Strateška mjera 6. – Koordinacija, komunikacija, praćenje i evaluacija

Ova strateška mjera podrazumijeva provedbu aktivnosti koje su usmjerene na osiguranje komunikacije, razmjene informacija i koordiniranog djelovanja između svih subjekata uključenih u sistem sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga. Također, potrebno je osigurati nadzor nad provedbom svih strateških mjera i povezanih aktivnosti putem uspostavljanja baze podataka koja treba sadržavati informacije dostavljene od svih nadležnih subjekata uključenih u implementaciju Strategije i pratećeg akcionog plana. Kako bi se izvršila ocjena uspješnosti provedbe Strategije, potrebno je provesti evaluaciju učinkovitosti, efikasnosti, relevantnosti i održivosti svih strateških mjera i povezanih aktivnosti. Evaluacija treba rezultirati davanjem preporuka za unapređenje stanja i daljnjeg postupanja. U konačnici, temeljni uslov za provedbu ove strateške mjere predstavlja uspostavljanje posebnog vladinog tijela za praćenje stanja i koordiniranje aktivnosti u oblasti zloupotrebe opojnih droga.

5.3. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 3 – SMANJENJE ŠTETE

Smanjenje štete obuhvata niz zdravstvenih i socijalnih usluga i praksi koje imaju za cilj smanjenje negativnih zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih šteta povezanih za zloupotrebom opojnih droga. Cilj je da se smanji šteta pojedincima, zajednicama i društvu u cjelini.

Ovaj strateški cilj primarno je usmjeren na zaštitu zdravlja pojedinaca koji koriste opojnu drogu i njihove životne sredine kroz smanjenje štete koja je povezana sa zloupotrebom opojnih droga. Pored prevencije zaraznih bolesti i smrti od predoziranja opojnim drogama, treba istaći da programi smanjenja štete imaju pozitivan utjecaj i na smanjenje kriminaliteta i socijalne isključenosti.

5.3.1. Strateška mjera 7- Smanjenje šteta i rizika povezanih sa zloupotrebom opojnih droga

Ova strateška mjera obuhvata niz aktivnosti koje su usmjerene na smanjenje rizika i štetnih zdravstvenih posljedica povezanih s konzumiranjem opojnih droga, a posebno smrtnih slučajeva kod dugotrajnih ovisnika te širenja HIV-a i virusnog hepatitisa.

Naime, upotreba opojnih droga povezana je sa rizičnim ponašanjem kao što je dijeljenje igala i nezaštićeni spolni odnosi te su stoga pojedini korisnici opojnih droga u većem riziku za dobijanje HIV-a, hepatitisa i drugih zaraznih bolesti. Stoga je cilj ove strateške mjere osigurati da što veći broj korisnika opojnih droga, a posebno ovisnika, ima pristup dostupnim programima smanjenja štete s ciljem smanjenja učestalosti oštećenja zdravlja.

AKCIONI PLAN ZA SPREČAVANJE I SUZBIJANJE ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA U KANTONU SARAJEVO ZA PERIOD 2024.-2028.

1. UVOD

U cilju provedbe strateških ciljeva i mjera definiranih Strategijom za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo za period 2024.-2028. (u daljnjem tekstu: Strategija) donosi se Akcioni za sprečavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo za period 2024.-2028. (u daljnjem tekstu: Akcioni plan). Akcioni plan propisuje jasne, realne i održive akcione aktivnosti u oblastima javnog zdravstva, socijalne politike, obrazovanja i sigurnosti s ciljem implementacije cjelokupne Strategije. Učinkovita, efektivna i intergrirana implementacija akcionih aktivnosti trebala bi osigurati veći stepen zaštite zdravlja ljudi, sigurnosti i socijalne stabilnosti, te doprinijeti podizanju svijesti o rizicima i štetnosti zloupotrebe opojnih droga u Kantonu Sarajevo. Definirane akcione aktivnosti prate strukturu propisanih općih i posebnih strateških ciljeva i mjera, uzimajući u obzir iste informacije kao i Strategija. S tim u vezi, Akcioni plan propisuje aktivnosti s ciljem implementacije tri posebna strateška cilja i sedam strateških mjera, a kako slijedi:

1. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 1- SMANJENJE POUNDE OPOJNIH DROGA

- Strateška mjera 1. - Smanjenje dostupnosti, ponude opojnih droga i povezanog kriminaliteta
- Strateška mjera 2. - Jačanje i širenje istražnih kapaciteta
- Strateška mjera 3. - Osiguranje učinkovite kaznene politike

2. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 2- SMANJENJE POTRAŽNJE ZA OPOJNIM DROGAMA

- Strateška mjera 4. - Sprečavanje korištenja opojnih droga i podizanje svijesti o štetnim učincima zlouporabe opojnih droga.
- Strateška mjera 5.- Jačanje usluga liječenja, rehabilitacije i socijalne reintegracije
- Strateška mjera 6. – Koordinacija, komunikacija, nadzor i evaluacija

3. POSEBAN STRATEŠKI CILJ 3- SMANJENJE ŠTETE

- Strateška mjera 7- Smanjenje šteta i rizika povezanih sa zlouporobom opojnih droga

2. TABELARNI PRIKAZ AKTIVNOSTI

POSEBAN STRATEŠKI CILJ 1- SMANJENJE POUNDE OPOJNIH DROGA

STRATEŠKA MJERA 1. - SMANJENJE DOSTUPNOSTI, PONUDE OPOJNIH DROGA I POVEZANOG KRIMINALITETA				
Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Osiguranje pristupačnih metoda testiranja na opojne droge učesnika u saobraćaju i povećan broj ove vrste testiranja.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	- Proveden postupak javne nabavke; -Nabavljeni testovi; - Broj testiranja.

Kontinuirane proaktivne istrage s ciljem otkrivanja i identificiranja organiziranih kriminalnih skupina povezanih s tržištem opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj proaktivnih istraga.
Provođenje finansijskih istraga za osobe koje su osumnjičene za izvršenje krivičnih djela neovlaštenog prometa opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj finansijskih istraga.
Pojačano poduzimanje operativno-taktičkih mjera i istražnih radnji u cilju suzbijanja ulične preprodaje opojnih droga i srednjeg tržišta (više kilograma).	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	-Broj otkrivenih i procesuiranih slučajeva neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga; -Broj osoba lišenih slobode
Povećanje otkrivanja nezakonite trgovine opojnim drogama koje uzrokuju najveću štetu po zdravlje ljudi.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Količine zaplijenjenih opojnih droga

Suzbijanje nezakonitog uzgoja i proizvodnje prirodnih i sintetičkih opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj otkrivenih i zaplijenjenih laboratorija za uzgoj i proizvodnju
Otkrivanje tržišta novih opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj operativnih izvještaja (vrste opojnih droga, trendovi dostupnosti, karakteristike počinitelja, i dr.)
Identifikacija i praćenje digitalnih tržišta opojnih droga (platforme društvenih medija, društvene aplikacije, tržišta na javnim web stranicama i darknetu te plaćanja putem interneta, šifrirane digitalne komunikacije za razmjenu poruka).	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj operativnih izvještaja (trendovi upotrebe darkneta i drugih digitalnih sredstava za prodaju opojnih droga)
Povećanje otkrivanja nezakonite trgovine opojnim drogama putem poštanskih usluga i usluga brze pošte/dostave u saradnji s poštanskim službama i službama brze pošte/dostave.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj operativnih aktivnosti

Operativno prikupljanje podataka o licima koji su povratnici/recidivisti u vršenju krivičnih djela neovlaštenog stavljanja u promet opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj evidentiranih službenih zabilješki/izvještaja o saznanjima u kojima se povratnici/ recidivisti javljaju kao izvršioци novih KD-a iz člana 238. KZFBiH)
Poboljšanje prikupljanja operativnih i kriminalističko-obavještajnih podataka putem rada policije u zajednici i povećanje kapaciteta rada policije u zajednici.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	- Broj dobivenih operativnih i kriminalističko-obavještajnih podataka; - Broj RPZ policajaca
Pojaćane preventivne aktivnosti za suzbijanje trgovine opojnim drogama na području odgojno-obrazovnih ustanova.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj operativnih aktivnosti

Izrada i provedba operativnih planova djelovanja na pozoričkim i patrolnim sektorima u vezi sa trgovinom opojnim drogama.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj izrađenih i provedenih operativnih planova djelovanja
Kontinuirano provođenje preventivnih racija u ugostiteljskim objektima.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj provedenih racija sa analizom stanja

STRATEŠKA MJERA 2. - JAČANJE I ŠIRENJE ISTRAŽNIH KAPACITETA

Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Kadrovsko popunjavanje, te povećanje broja policijskih službenika u Odjeljenju za borbu protiv zloupotreba opojnih droga, kao i određivanje dovoljnog broja policijskih službenikau Odjeljenjima kriminalističke policije policijskih uprava, koji će konkretno postupati po navedenoj problematici u vezi sa opojnim drogama.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	- Inicirane izmjene i dopune Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; - Donesene izmjene i dopune Pravilnika; -Povećan broj zaposlenih;

Kontinuirana specijalistička edukacija kadrova za borbu protiv kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga kroz konkretno izrađene programe specijalizacije.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	-Izrađeni programi specijalizacije; -Broj provedenih specijalističkih edukacija
Naprednija obuka policijskih službenika specijaliziranih za borbu protiv kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga kroz uključivanje u međunarodne policijske obuke putem postojećih mehanizama međunarodne policijske saradnje.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj provedenih međunarodnih policijskih obuka
Provođenje specijalističke edukacije pripadnika uniformisane policije s ciljem bolje identifikacije i reagiranja na probleme u vezi sa zloupotrebom opojnih droga	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj uniformisanih policijskih službenika koji su uspješno okončali specijalističku edukaciju.
Kontinuirano praćenje novih trendova u načinu izvršenja krivičnih djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Izrađena analiza stanja u pogledu novih trendova.
Usavršavanje metoda za otkrivanje i istraživanje kriminaliteta zloupotrebe opojnih droga, s posebnim fokusom na primjenu posebnih istražnih radnji.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Izrađena analiza stanja u pogledu primjene metoda.

Aktivno uključivanje Kriminalističko-obavještajnog odjeljenja i Odjeljenja za borbu protiv kompjuterskog i visokotehnološkog kriminala u proaktivne istrage vezane za identifikaciju i praćenje digitalnih tržišta opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj proaktivnih istraga Kriminalističko-obavještajnog odjeljenja i Odjeljenja za borbu protiv kompjuterskog i visokotehnološkog kriminala.
Uspostavljanje baze podataka (o izvršiocima, vrstama opojne droge, MOS-u, ugroženim područjima i sl.) i analiza podataka s ciljem boljeg razumijevanja obima i prirode tržišta opojnih droga.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	- Uspostavljena baza podataka; - Izrađena analiza.
Stvaranje i jačanje saradnje sa građanima kroz koncept rada policije u zajednici.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj i vrsta poduzetih aktivnosti.
Osiguranje materijalno-tehničkih sredstava za efikasno provođenje operativno-taktičkih i istražnih radnji.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije	01.01.2024.	31.12.2028.	- Izrađen plan potreba sa specifi kacijom opreme; - Proveden postupak javne nabavke; - Osigurana materijalno-tehnička sredstva.

STRATEŠKA MJERA 3. - OSIGURANJE UČINKOVITE KAZNE NE POLITIKE

Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Iniciranje izmjena i dopuna Krivičnog zakona Federacije BiH u cilju dekriminalizacije posjedovanja opojnih droga za vlastite potrebe, do određene količine, kao i izmjena i dopuna Zakona o prekršajima protiv JRiM-a Kantona Sarajevo u cilju prekršajnog sankcioniranja osoba koje posjeduju opojnu drogu za vlastite potrebe do određene količine.	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo-Uprava policije; Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo	01.01.2024.	01.04.2024.	-Sačinjeni radni materijali inicijativa; - Dokumenti dostavljeni: Vladi i Parlamentu Federacije BiH i Vladi i Skupštini Kantona Sarajevo.
Iniciranje uvrštavanja novih vrsta opojnih droga u Listu opojnih droga psihotropnih supstanci, biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga i prekursora na razini BiH koju vode nadležna tijela.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije; Ministarstvo pravde i uprave KS.	01.01.2024.	01.04.2024.	-Sačinjen radni materijal inicijative; - Dokument dostavljen Komisiji za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga i Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH.
Iniciranje uspostave posebnog odjela u tužilaštvu za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga ili određivanje tužitelja samo za rad na predmetima iz ove oblasti.	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS-Uprava policije; Ministarstvo pravde i uprave KS.	01.01.2024.	01.04.2024.	Sačinjen radni materijal inicijative; - Dokument dostavljen Tužilaštvu Kantona Sarajevo

POSEBAN STRATEŠKI CILJ 2- SMANJENJE POTRAŽNJE ZA OPOJNIM DROGAMA

STRATEŠKA MJERA 4. - SPREČAVANJE KORIŠTENJA OPOJNIH DROGA I PODIZANJE SVIJESTI O ŠTETNIM UČINCIMA ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA.

Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Izrada i kontinuirano provođenje univerzalnih preventivnih programa prema djeci i mladima u školama, nastavnom osoblju i roditeljima.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje; KJU Odgojni centar Kantona Sarajevo; JU Terapijska zajednica- Kampus KS; KJU Porodično savjetovanište; JU Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo; Ministarstvo kulture i sporta; Ministarstvo unutrašnjih poslova KS. Koordinator aktivnosti- Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja	01.01.2024.	31.12.2028.	- Dopunjeni postojeći ili izrađeni novi programi; - Programi se implementiraju (broj i sadržaj programa).
Izrada i kontinuirano provođenje programa vršnjačke edukacije u osnovnim i srednjim školama	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje; Ministarstvo kulture i sporta; JU Terapijska zajednica- Kampus KS; KJU Porodično savjetovanište. Koordinator aktivnosti- Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja	01.01.2024.	31.12.2028.	- Programi su izrađeni i implementiraju se (broj i sadržaj programa)

Promocija zdravih životnih stilova i razvijanje ličnih zaštitnih faktora kod učenika osnovnih i srednjih škola	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje; Ministarstvo kulture i sporta; JU Terapijska zajednica-Kampus KS; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS. Koordinator aktivnosti-Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj i sadržaj provedenih aktivnosti (edukativna predavanja, radionice, i dr.)
Provođenje mjera selektivne i indicirane prevencije (ovisnici, ranije osuđivane osobe, socijalno ugrožene porodice, maloljetnici, i dr.)	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj i sadržaj provedenih mjera selektivne i indicirane prevencije
Provođenje preventivnih javnih kampanja podizanja svijesti: o rizicima i štetnosti korištenja opojnih droga; pojavi i štetnosti novih opojnih droga; rizicima i štetnosti eksperimentalnog i rekreacijskog korištenja opojnih droga, a posebno produkata kanabisa; rizicima vožnje pod utjecajem opojnih droga.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS; Ministarstvo unutrašnjih poslova; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj i sadržaj implementiranih preventivnih javnih kampanja (broj javnih saopštenja, nastupa u medijima, vizuelnih prezentacija, i dr.)

STRATEGIJA
I AKCIONI PLAN ZA SPREČAVANJE I SUZBIJANJE ZLOUPOTREBE
OPOJNIM DROGA U KANTONU SARAJEVO
2024 - 2028

Povećano korištenje platformi društvenih medija za provođenje javnih preventivnih kampanja.	Svi nosioci provedbe akcionih aktivnosti	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj objavljenih sadržaja o preventivnim javnim kampanjama na platformama društvenih medija
Kontinuirano obavještanje javnosti o preventivnim programima i njihovim ciljevima.	Svi nosioci provedbe akcionih aktivnosti	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj objavljenih sadržaja o preventivnim programima.
Provođenje istraživanja o zloupotrebi opojnih droga s ciljem boljeg razumijevanja stanja i trendova zloupotrebe te provođenja naučno-utemeljenih preventivnih intervencija.	Univerzitet u Sarajevu; Nevladine organizacije.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj iniciranih i provedenih istraživanja.

STRATEŠKA MJERA 5. - JAČANJE USLUGA LIJEČENJA, REHABILITACIJE I SOCIJALNE REINTEGRACIJE

Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Uspostava sistema ranog otkrivanja i intervencije kada je u pitanju konzumiranje opojnih droga.	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice.	01.01.2024.	31.12.2028.	-Izrađen model sistema iz opisa aktivnosti; -Uspostavljen sistem (izvještaj o uslugama ranog otkrivanja i intervencije).
Povećanje kapaciteta za hospitalno liječenje ovisnika i uspostava Odjela za liječenje maloljetnika u okviru Javne ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Povećan kapacitet za hospitalno liječenje ovisnika (podaci o smještajnom kapacitetu); Uspostavljen Odjel iz opisa aktivnosti (podaci o smještajnom kapacitetu).
Proširenje smještajnih kapaciteta i uspostava posebnog Odjela za smještaj maloljetnika i osoba ženskog spola u okviru Javne ustanove Terapijska zajednica-Kampus Kantona Sarajevo	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Povećan smještajni kapacitet (podaci o smještajnom kapacitetu); Uspostavljen Odjel iz opisa aktivnosti (podaci o smještajnom kapacitetu, broj korisnika).
Izrada i implementacija smjernica za liječenje i psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama djece i mladih u zdravstvenom i socijalnom sistemu.	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Izrađene i implementiraju se smjernice

Povećati učestalost sistematskih pregleda učenika osnovnih i srednjih škola.	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za odgoj i obrazovanje.	01.01.2024.	31.12.2028.	Sačinjen plan provođenja sistematskih pregleda; Pregledi se provode (podaci o učestalosti pregleda, starosna dob učenika).
--	---	-------------	-------------	--

Razmotriti mogućnost besplatnog anonimnog testiranja učenika osnovnih i srednjih škola na opojne droge.	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za odgoj i obrazovanje u saradnji sa Vijećem roditelja KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Sačinjen plan provođenja ove aktivnosti; Provode se besplatna testiranja (broj testiranja).
Izrada i implementacija programa psihosocijalne intervencije za adolescente u okviru sistema zdravstva i socijalne zaštite.	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Izrađeni i implementiraju se programi psihosocijalne intervencije (sadržaj programa, broj korisnika).
Osnivanje centara/odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri domovima zdravlja.	Ministarstvo zdravstva	01.01.2024.	31.12.2028.	-Sačinjen prijedlog odluke o osnivanju Centra/Odjela i dostavljen nadležnim tijelima na usvajanje; -Usvojena odluka o osnivanju; -Uspostavljeni centri/odjeli.
Unapređenje metoda i kvalitete liječenja ovisnosti, i donošenje programa za poboljšanje pristupa liječenju.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Donesen program za poboljšanje pristupa liječenju i unaprijeđen kvalitet liječenja i tretmana (sadržaj programa, opis metoda, mjera i radnji).

Provođenje kontinuiranih specijalističkih obuka osoblja uključenog u provedbu liječenja i psihosocijalnog tretmana ovisnika i korisnika opojnih droga.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj provedenih specijalističkih edukacija.
Izrada i implementacija programa rehabilitacije i socijalne integracije ovisnika.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	01.01.2024.	31.12.2028.	Izrađen i implementira se program (sadržaj programa; broj korisnika programa).

Uspostavljanje Centra/Odjela za resocijalizaciju i poticanje programa zapošljavanja ovisnika	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	01.01.2024.	31.12.2028.	-Sačinjen prijedlog odluke o osnivanju Centra/Odjela i dostavljen nadležnim tijelima na usvajanje; -Usvojena odluka o osnivanju; -Uspostavljen centar (podaci o centru, broj korisnika, vrste aktivnosti).
Zatražiti autentično tumačenje termina "Liječenje" u okviru člana 183. stav (3) Zakona o izvršenju krivičnih sankcija FBiH.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice; JU Terapijska zajednica-Kampus KS; Ministarstvo pravde i uprave.	01.01.2024.	01.04.2024.	Sačinjen i upućen zahtjev za autentično tumačenje Federalnom ministarstvu pravde
Uključivanje nevladinih organizacija u sistem psihosocijalne pomoći ovisnicima i povremenim korisnicima opojnih droga, te osiguranje finansijske podrške njihovom radu	Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj nevladinih organizacija uključen u sistem psihosocijalne pomoći (nazivi nevladinih organizacija, opis aktivnosti, podaci o finansiranju njihovog rada).

STRATEŠKA MJERA 6. - KOORDINACIJA, KOMUNIKACIJA, PRAĆENJE I EVALUACIJA				
Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Uspostavljanje vladinog tijela za kontinuirano praćenje stanja i koordinaciju aktivnosti u oblasti zloupotrebe opojnih droga	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo	01.01.2024.	01.05.2024.	-Sačinjen prijedlog odluke o osnivanju tijela iz opisa aktivnosti i dostavljen nadležnim tijelima na usvajanje; -Usvojena odluka o osnivanju; -Uspostavljeno tijelo iz opisa aktivnosti (sastav, broj održanih sastanaka, broj i vrsta poduzetih aktivnosti).
Vršenje nadzora nad provođenjem strategije i akcionog plana	Vladino tijelo za praćenje stanja i koordinaciju aktivnosti u oblasti zloupotrebe opojnih droga	01.04.2028.	31.12.2028.	- Izrađene smjernice za provođenje evaluacije; - Izrađeni tromjesečni izvještaji o provedenoj evaluaciji.
Obavezno uspostavljanje registra osoba koje su umrle od korištenja opojnih droga u Kantonu Sarajevo	Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo	01.01.2024.	01.07.2024.	Uspostavljen registar (izvještaj o broju umrlih osoba).
Uspostavljanje baze podatka u vezi sa zloupotrebom opojnih droga u Kantonu Sarajevo	Vladino tijelo za praćenje stanja i koordinaciju aktivnosti u oblasti zloupotrebe opojnih droga	01.07.2024.	01.10.2024.	-Kreirana baza; -Izrađena analiza stanja u ovoj oblasti.
Uspostavljanje efikasne komunikacije sa svim medijima kako bi im se dodijelila djelotvorna uloga u praćenju implementacije Strategije.	Vladino tijelo za praćenje stanja i koordinaciju aktivnosti u oblasti zloupotrebe opojnih droga	01.05.2024.	31.12.2028.	Uspostavljena komunikacija sa svim medijima (broj i naziv uključenih medija, broj i vrsta poduzetih aktivnosti).

POSEBAN STRATEŠKI CILJ 3- SMANJENJE ŠTETE

STRATEŠKA MJERA 7. - SMANJENJE ŠTETA I RIZIKA POVEZANIH SA ZLOUPOTREBOM OPOJNIH DROGA				
Provedbene aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Početak implementacije aktivnosti (datum)	Završetak implementacije aktivnosti (datum)	Indikatori provedbe
Provedba supstitucijskog tretmana.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	- Tretman se provodi; -Izrađen izvještaj o provedbi tretmana (broj korisnika, vrsta terapije).
Provedba programa zamjene šprica i igala.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS; Nevladine organizacije.	01.01.2024.	31.12.2028.	-Izrađeni i provode se programi iz opisa aktivnosti; - Broj provedenih programa i broj korisnika.
Povećanje broja testiranja na HIV i virusni hepatitis korisnika opojnih droga, a posebno ovisnika.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj testiranja na HIV i virusni hepatitis.
Distribucija kondoma i/ili lubrikanata ovisnicima opojnih droga.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.	01.01.2024.	31.12.2028.	Broj distribuiranih kondoma i lubrikanata.
Provedba programa savjetovanja o sigurnom načinu intravenskog korištenja opojnih droga te pravilnom održavanju higijene.	Ministarstvo zdravstva; JU Zavod za bolesti ovisnosti KS; Nevladine organizacije.	01.01.2024.	31.12.2028.	-Izrađeni i provode se programi iz opisa aktivnosti; - Broj i sadržaj programa, broj korisnika.

